

LAUSUNTO
31.5.2013

Opetus- ja kulttuuriministeriö
tarja.riihimaki@minedu.fi

Viite OKM/122/040/2011, keskustelu- ja kuulemistilaisuus 24.5.2013

TEHYN NÄKEMYKSIÄ AMMATILLISEN KOULUTUKSEN LAATURYHMÄN EHDOTUKSIIN AMMATILLISEN KOULUTUKSEN LAADUNHALLINTAJÄRJESTELMIEN KRITEREIKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä on laatinut ehdotukset ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja laadun jatkuvaa parantamista tukevan järjestelmän kriteereistä ja arviointiprosessista.

Tehy on koulutuspoliittisen strategiansa mukaisesti tehnyt vuosien ajan esityksiä ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan vahvistamiseksi ja koulutuksen tasalaatuisuuden varmistamiseksi. Tehy pitää erittäin hyvänä, että asia on nyt valmisteilla Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2011 – 2016 (Kesu) tavoitteiden mukaisesti.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategian mukaisesti ammatillisen koulutuksen laadullinen kehittäminen kattaa kaiken ammatillisen koulutuksen ja kaikki sen järjestämismuodot. Tämä on välttämätöntä, sillä nykytilanteessa mm. koulutuksen rahoitus vaikuttaa ammatillisen koulutuksen laatuun. Tämä on huolestuttava ilmiö säädellyllä alalla, jolla toimivalla ammattihenkilöllä tulee olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, pätevyys ja valmiudet. Sosiaali- ja terveysalan ammatillisen koulutuksen tulee ehdottomasti taata riittävä osaaminen ja ammattitaito, jotta ammattihenkilönä toimittaessa toteutuvat asiakas-, potilas- sekä työturvallisuus. Ammatillisen koulutuksen laadusta ei ole varaa tinkiä.

Nyt lausunnoilla oleva esitys ei ota suoraan kantaa koulutuksen ja tutkinnon järjestäjien toiminnan laatuun, jonka kuitenkin tulee olla lopullinen tavoite. Tässä vaiheessa pyritään siihen, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä tulee vuoteen 2015 mennessä olla toimiva laadunhallintaa ja sen kehittämistä tukeva järjestelmä. Voidaan kuitenkin katsoa, että tällaisen järjestelmän kautta vaikutetaan myös varsinaisen toiminnan laatuun, joten laatutyöryhmän lopullinen esitys tulee valmistella perusteellisesti ja huolella. Nyt lausunnoilla oleva luonnos on vielä osittain täsmentymätön ja tehtyjen esitysten suhde kokonaistavoitteeseen jää näin epäselväksi.

Tehy tarkastelee tehtyjä esityksiä sosiaali- ja terveysalan työelämän kannalta ja kommentoi suunniteltua prosessia sekä esitettyjä arvioinnin kohteita ja – kriteerejä yleisellä tasolla. Yksityiskohtaiseen kriteeritasoiseen tarkasteluun ei tässä vaiheessa ole mahdollista mennä, sillä luonnos edellyttää vielä yleisemmän tason pohdintaa ja työryhmän valmistelutyön jatkumista.

Yleisenä havaintona todettakoon, että työryhmän esitysten perustuminen ammatillisen koulutuksen laatustrategian keskeisiin periaatteisiin (käyttäjälähtöisyys, luottamus, toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys, tasalaatuisuus ja erinomaisuuteen pyrkiminen sekä innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen) on loogista ja luonnollista. Työryhmä on myös luonnoksessaan hyvin kuvannut em. periaatteiden ilmenemistä käytännön tasolla.

Suunniteltu prosessi

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämisen on suunniteltu etenevän seuraavasti:

Syky 2013: Pilottihankkeiden koulutus

Syky 2013 – kevät 2014: Kriteerien ja arviointiprosessin pilotointi

Kevät 2014: Laatutyöryhmä tekee pilotoinnin tulosten perusteella lopullisen esityksen kriteereistä ja arviointiprosessista

Syky 2014: Valmistautuminen arviointiprosessiin: ohjekirja arvioinnista ja kriteerien soveltamisesta koulutuksen järjestäjille, informaatiotilaisuuksia kriteereistä ja tukitoimia arviointiin valmistautumisessa

2015: Itsearviointi ja ulkoiset arvioinnit sekä selvityksen laatiminen ja johtopäätösten teko.

Pilottihankkeiden valinta tulee suorittaa huolellisesti harkiten, jotta työryhmä voi luotettavasti tehdä päätökset lopullisista arviointikriteereistä sekä arviointiprosessista. Pilotointi tulee suorittaa kattavasti siten, että siinä otetaan huomioon eri koulutuksen järjestämis muodot sekä eri koulutusalat.

Itsearviointiin valmistautuminen ja erityisesti sen ohjeistaminen tulevat olemaan hankkeen kannalta kriittisiä vaiheita. On muistettava, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä on hyvin suuria eroja laadunhallinnan peruskäsitteidenkin ymmärtämisessä, puhumattakaan varsinaisesta toiminnasta. On vaarana, että itsearvioinnin suorittavat yksittäiset "laatuvaastavat". Jotta itsearviointien perusteella tehtävä selvitys olisi luotettava, on erityistä huomiota kiinnitettävä itsearvioinnin ohjeistamiseen ja toimijoiden kouluttamiseen. Tähän tavoitteeseen nähden suunniteltu aikataulu vaikuttaa tiukalta.

Suunnitelmassa on mainittu, että koulutuksen järjestäjien tulee itsearvioinnissa selvittää myös, mihin näyttöön itsearviointi perustuu. Tämä on puollettava asia, mutta myös se edellyttää vahvaa laadunhallinnan osaamista.

Ulkopuolinen auditointi on välttämätöntä suorittaa ennen selvityksen ja lopullisten johtopäätösten tekoa sekä suositusten tai mahdollisten velvoittavien määräysten antamista. Ulkopuolisten auditointien yhteydessä tulee myös huolehtia otannan kattavuudesta.

Arviointikohteet ja -kriteerit

Arviointikohteina

1. Laatumkulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
2. Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
3. Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat strategian toteuttajana ja kehittäjänä

ovat keskeisiä laadunhallinnan kannalta. Ne ovat myös rajattavissa omiksi kokonaisuuksiksi, vaikka kohtien 2 ja 3 rajapinnan määrittely onkin tehtävä huolellisesti.

Sen sijaan arvioinnin kohteiksi esitetyissä

4. Perustehtävien laadunhallinta ja
5. Koulutuksen järjestäminen

on runsaasti päällekkäisyyttä. Koulutuksen järjestäminen on koulutuksen järjestäjän perus- ja ydintehtävä! Tämän tulee näkyä selvästi.

Arviointikohteiksi esitetyt

6. Arviointi ja tulosten käyttö sekä
7. Parantaminen

ovat oleellisia arvioinnin kohteita. Käsitteen "parantaminen" vaihtaminen käsitteeksi "kehittäminen" kuvaisi paremmin laatutyötä sekä luonnoksessa olevan kohdan 7 sisältöä.

Arviointikriteerien 4-portaisuus on luonnokseen valittu korkeakoulujen arviointijärjestelmään viitaten. Kaikkiin luonnoksen arviointikohteisiin tämä ei vaikuta luonnollisesti taipuvan eli kriteerit eivät ole riittävän erottelevia. Esitetyt kriteerit tuleekin vielä tarkastaa tästä näkökulmasta.

Laatutyön kannalta yksi oleellinen osa puuttuu vielä tästä luonnoksesta. Varsinaiset mittarit eivät tule selvästi esiin.

Yhteenveto

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämiseksi tehtävä työ on välttämätöntä, jotta ammatillisen koulutuksen järjestämisen epätasalaatuisuuden tuottamat ongelmat poistuisivat tai ainakin vähenisivät. Ammatillisen koulutuksen tulee tuottaa osaamista ja ammattitaitoa muuttuvan työelämän todellisiin tarpeisiin luotettavasti. Tämä korostuu säädelyillä aloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla. Laadunhallinnan kehittämisen tuleekin ehdottomasti tapahtua ottaen huomioon eri koulutusalojen erityispiirteet.

Ehdotukset ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja laadun jatkuvaa parantamista tukevan järjestelmän kriteereistä ja arviointiprosessista ovat hyvä lähtökohta valtakunnalliselle kehittämistyölle. Arviointikohteiden ja -kriteerien täsmentäminen on vielä tarpeen tehdä ennen pilottihankkeiden käynnistämistä. Jatkossa tulee erityisesti kiinnittää huomio suunnitelman mukaiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjien itsearviointiin valmistautumiseen, ohjeistamiseen ja kouluttamiseen.

Helsingissä 31.5.2013

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry/ Yhteiskuntasuhteet ja kehittäminen

Lisätietoja:
Soila Nordström
koulutuspoliittinen asiantuntija
GSM 040 505 8300
soila.nordstrom@tehy.fi